

Årsrapport 2006

Seksjon for kliniske rusmiddelproblemer

Seksjon for kliniske rusmiddelproblemer er en av 8 faglige enheter under Institutt for psykiatri, UiO. Seksjonens mandat er undervisning, forskning og kunnskapsoppsummering om behandling av rusmiddelproblemer

UNIVERSITETET I OSLO
DET MEDISINSKE FAKULTET

Innhold

Innledning	2
Personal	3
Forskning	4
Forskningsprosjekter ved SKR.....	4
Andre prosjekter.....	5
Samarbeid	6
Undervisning og formidling	7
Sentral undervisningsvirksomhet.....	7
Videre- og etterutdanning.....	7
Vertskap for konferanser og seminarer.....	8
Etablering av masterprogram.....	9
Bidrag ved konferanser og seminarer.....	10
Faglige publikasjoner.....	14
Utvalgte mediebidrag.....	14
Veiledning og sakkyndighetsarbeid.....	15
Økonomi og regnskap 2006	16
Oversikt over budsjett og regnskap.....	16
Kommentarer til regnskap.....	16
Sluttrapport for prosjektet 'medikamentassistert abstinensorientert behandling'	18
Fremdrift.....	18
publikasjoner.....	18
Økonomi.....	18
Planer for 2007	19
Forskning, nettverk og samarbeid.....	19
Undervisning og kurs.....	19
Konferanser og seminarer.....	20
Master i psykososialt arbeid.....	20
SERAF – Senter for rus og avhengighetsforskning.....	20

Innledning

Bakgrunn

I 1997 ble det besluttet at man skulle bygge ut et nasjonalt tilbud for legemiddelassistert rehabilitering (LAR). Dette og de sterkt økende helseproblemene i rusmiddelsektoren tydeliggjorde et behov for økt kompetanse innenfor et tverrvitenskaplig felt fra nevrobiologi og psykologi til sosialfaglige områder. Samtidig manglet behandlingen forankring i egen medisinsk spesialitet, og området var perifert for forskningsinstitusjoner og kompetansemiljøer.

Man stod her overfor en situasjon med økt behov for forskning, kompetanseutvikling og undervisning av medisinske studenter samt kompetanseheving og videreutdanning av leger uten at dette ble tilfredsstillende ivarettatt. Det ble derfor etablert et nasjonalt kompetansesenter knyttet til det kliniske LAR-senteret i Oslo med en universitetsseksjon tilknyttet Institutt for psykiatri, Det medisinske fakultet, UiO. Seksjon for kliniske rusmiddelproblemer (SKR) ble opprettet med egen bevilgning fra Sosialdepartementet på grunnlag av avtale i 1999 mellom departementet og Universitetet i Oslo ved Det medisinske fakultet.

Formål

Seksjonen skal være akademisk en base for undervisning, kunnskapsutvikling og forskning når det gjelder kliniske rusmiddelproblemer. Det skal også knytte relevante internasjonale kontakter og bidra til internasjonalisering av norsk forskning på området. Det sentrale fokus er medisinsk behandlingsfaglige spørsmål med vekt på bruk av medikamentelle metoder, samt utvikling av en klinisk relevant nevrobiologisk og psykososial forståelse av rusmiddelavhengighet.

Året 2006

Året 2006 har vært et år preget av mye aktivitet på flere områder. I tillegg til å videreføre eksisterende virksomhet så har seksjonen opprettet flere nye prosjekter. Den vitenskapelige aktiviteten har vært økende med flere forskningsprosjekter og økt nettverkdannelse i forhold til andre samarbeidspartnere på rusfeltet. Undervisning og formidling har også i året som har gått vært preget av økt aktivitet med nye kurstilbud og bred deltakelse på konferanser og seminarer av ulik art.

I løpet av 2006 har seksjonen også utarbeidet søknad om etablering av SERAF – Senter for rus og avhengighetsforskning. Dette skal være et universitetstilknyttet rusforskningssenter finansiert av Norges forskningsråd. Endelig beslutning forventes å bli tatt i april/mai 2007. Seksjonen har også i løpet av året som har gått utarbeidet en studieplan om etablering av mastergrad ved seksjonen: master i psykososialt arbeid. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom SKR, Seksjon for selvmordsforskning og forebygging og Norsk kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. Dette er et pågående arbeid som

vil fortsette ut i 2007.

Personal

Samlet antall stillinger tilknyttet seksjonen er 16 fordelt på 13,4 årsverk. 14 av disse stillingene disponerer kontorplass ved seksjonen. I løpet av 2006/2007 har SKR ansatt to nye stipendiater. I mai 2006 tilsatte også seksjonen en sekretær i halv stilling for å kunne ivareta de administrative funksjonene ved seksjonen på en hensiktsmessig måte. Nedenfor gis en oversikt over hvilke stillinger som er knyttet til seksjonen sortert under finansieringskilde.

Finansiert av SHdir:

Professor Helge Waal i 1/1 stilling
Klinisk stipendiat/psykiater Valborg Helseth i 1/1 stilling
Forskningsstipendiat/lege Katinka Anchersen i 1/1 stilling
Administrativ leder Bjørnulf Arntsen i 1/1 stilling
Professor II Edle Ravndal i 1/5 stilling
Forsker/Dr.med. Thomas Clausen 1/1
Sekretær/Pål Henrik Lillevold i ½ stilling
Forskningsstipendiat/lege Gabrielle Welle-Strand, 1/5
stillingForskningsstipendiat/psykolog Monica Sarfi, 1/1 stilling

Finansiert av Helse Øst:

Forskningsstipendiat/cand.psychol. Nikolaj Kunøe, 1/1 stilling
Forskningsassistent/sykepleier Gro Andreassen ½ stilling
Forskningsstipendiat/lege Ivar Skeie, 1/1 stilling
Prosjektansvarlig Brittelise Bakstad, 1/1 stilling

Finansiert av Norges forskningsråd:

Forskningsstipendiat/lege Philipp Lobmaier, 1/1 stilling
Forskningsstipendiat/psykiater Linda Wüsthoff, 1/1 stilling (tilsatt februar 2007)

Oslo kommune/rusmiddeletaten

Forskningsstipendiat/sykepleier Linn Gjersing, 1/1 stilling (tilsatt mars 2007)

Forskning

I avtalen mellom Universitetet i Oslo og Sosial- og Helsedepartementet, 1999, slås det fast at Seksjonen skal forske på bruk av metadon og andre medisinske virkemidler i rusmiddelbehandlingen. Videre skal seksjonen arbeide med andre spørsmål knyttet til medikamentavhengighet med særlig fokus på kliniske problemstillinger.

Seksjon for kliniske rusmiddelproblemer har vært ansvarlige for en rekke forskningsprosjekter, enkelte av disse har hatt oppstart i 2006. Nedenfor følger en oversikt over aktive forskningsprosjekter som seksjonen har vært ansvarlig for i 2006.

Prosjekt	Prosjektansvarlig	Finansiert av
<i>Kryssregisterundersøkelse for mortalitet i LAR</i>	Forsker Thomas Clausen	SHdir
<i>Klinisk forløpsstudie om pasienter med kronisk psykotisk lidelse og opiatavhengighet</i>	Stipendiat Kjersti Pedersen	SHdir
<i>Multisenterstudie for tidsavgrenset buprenorfinbehandling</i>	Stipendiat Hege Kornør	SHdir
<i>Prospektiv helseundersøkelse av pasienter i legemiddelassistert rehabilitering</i>	Stipendiat Kathinka Anchersen	SHdir
<i>Rusmiddelbruk hos psykotiske pasienter</i>	Klinisk stipendiat Valborg Helseth	SHdir
<i>Prospektiv multisenter kost-nytte studie med sammenlikning mellom pasienter behandlet i ulike behandlingsopplegg.</i>	Prof. Edle Ravndal	SHdir
<i>Barn av kvinner som bruker metadon eller buprenorfin under svangerskapet</i>	Stipendiat Monica Sarfi	SHdir
<i>Arvelige faktorer ved rusmiddelavhengighet</i>	Forskningsassistent Gro Andreassen	SHdir
<i>Kvinner som bruker metadon eller buprenorfin i svangerskapet - hvordan går det med mor og barn og hva er den beste hjelpen?</i>	Prosjektleder Britteline Bakstad	Helse Øst

<i>Bruk av naltrekson-implantat som tilbakefallsforebygging for opioidavhengige</i>	Stipendiat Nikolaj Kunøe	Helse Øst
<i>Naltrekson-implantat i kriminalomsorgen (NIKO-studien)</i>	Stipendiat Phillipp Lobmaier	Norges forskningsråd
<i>Effects of integrated and comprehensive treatment to persons with mental disorders and substance use disorders</i>	Stipendiat Linda Wüsthoff	Norges forskningsråd
<i>Evaluering av Klinikk motivasjon</i>	Linn Gjersing	Oslo kommune

Andre prosjekter

Seksjonen har også vært aktiv i prosjekter som ikke nødvendigvis er av forskningsmessig art og som har kommet frem gjennom samarbeid med andre aktører innenfor rusfeltet. Nedenfor følger en liste over noen av disse.

- *Etterundersøkelse av ungdom i Buskerud-prosjektet "Alternativ til fengsling av ungdom"*. Samarbeidsprosjekt med Høgskolen i Oslo. Høgskole lektor Ingeborg M. Helgeland har hovedansvaret for prosjektet. Prosjektledelse fra seksjonen her.
- *Status-undersøkelse av LAR i Norge*. Seksjonen har utviklet oppfølgings skjema til bruk for årlig status over pasienter i LAR og har ansvar for gjennomføring av årlig statusundersøkelse sammen med regionsentrene.
- Deltagelse i *studie av relasjonsdynamikk i rusmiddelbehandling*, i regi av AST Vinderen
- Samarbeidsprosjekt med MARIT (Trondheim) om *utvikling av ASAM-kriterier* til et databasert instrument for nivåplassering av LAR-pasienter.
- *Utvikling og utprøving av ASI og ADAD* i rusmiddelomsorgen, samarbeid med SIRUS
- *Trygghet for alle i Skippergata*, et samarbeidsprosjekt mellom politiet og rusmiddelstaten
- *Utvikling og evaluering av benzodiazepin-nedtrapping av LAR-pasienter*
- *Building a life without substance-abuse*, et samarbeidsprosjekt med Trond Bjerke ved Nasjonalt kompetansesenter for telemedisin
- *Kunnskapsoppsummering om bruk av benzodiazepiner blant rusmisbrukere*, et samarbeidsprosjekt med Nasjonalt kompetansesenter for helsetjenesten

- Deltakelse i arbeidsgruppe for nye retningslinjer for LAR

Samarbeid

Seksjon for kliniske rusmiddelproblemer har etablert og videreført et bredt samarbeid med en rekke instanser, både nasjonalt og internasjonalt i løpet av 2006. Dette samarbeidet har vært av stor betydning for faglig utvikling og kontinuitet, både når det gjelder forskning, formidling og generell drift av seksjonen. Nedenfor nevnes noen av våre mest sentrale samarbeidspartnere i 2006.

LAR ØST/Aker sykehus HF

SKR er samlokalisert med LAR Øst (Nasjonalt kompetansesenter for LAR-feltet) og har hatt et svært godt samarbeid med senteret på flere viktige områder i 2006. Seksjonen har blant annet fungert som sekretariat og utrederavdeling for nasjonalt møte for LAR-feltet som arrangeres 3. ganger i året. Seksjonen og LAR ØST har også samarbeidet om planlegging og gjennomføring av den 6. nasjonale LAR-konferanse som ble arrangert på Radisson SAS i oktober med 500 deltakere. Den fysiske organiseringen med tilgang på velegnede lokaler for møter, seminarer og kurs har også vært av stor betydning for å kunne ivareta den nødvendige faglige virksomheten ved seksjonen.

Universitetet i Oslo

Tilknytningen til Institutt for psykiatri, UiO, synes velegnet. Seksjonen er godt mottatt på instituttet og inngår i dets virksomhet som en av åtte faglige seksjoner underlagt instituttet. Seksjonen har hatt jevnlig møter med instituttet for både å koordinere og presentere vår virksomhet. Instituttets sekretariat har også vært viktige samarbeidspartnere i spørsmål omkring økonomi, personal og IT ved Seksjonen.

I løpet av 2006 er det også etablert samarbeid mellom SKR, Seksjon for selvmordsforebygging- og forskning, og Norsk kompetansesenter om vold og traumatisk stress for å etablere felles mastergrad. Se senere for en nærmere beskrivelse av dette.

Andre samarbeidspartnere

SIRUS (Statens institutt for rusmiddelforskning), SINTEF og Nasjonalt folkehelseinstitutt har vært sentrale samarbeidspartnere når det gjelder utvikling av tverrfaglig forskning, kunnskap og undervisning på rusmiddelområdet. Det er også etablert samarbeid med kompetansesenter for dobbeltdiagnoser rus og psykiatri ved Sykehuset Innlandet HF og med Øst-Norsk kompetansesenter Rus.

Internasjonale samarbeidspartnere

Av internasjonale samarbeidspartnere har SKR blant annet hatt prosjektrelatert samarbeid med Rockefeller University (New York), Maudsley Institute of Addiction Research (London) og John Hopkins University (USA). Både seksjonen og samarbeidspartnerne

har hatt god gjensidig nytte av utveksling av forskning og kompetanse i forhold til vår forskningsvirksomhet.

Undervisning og formidling

Faglig formidling utgjør en sentral del av seksjonens virksomhet. Ved siden av forskning så skal seksjonen også være en akademisk base for undervisning og generell kunnskaputvikling innenfor rusfeltet. Seksjonens faglige formidling i 2006 dreier seg om: sentral undervisningsvirksomhet, videre- og etterutdanning av leger og psykologer og andre yrkesgrupper, vertskap og bidrag ved konferanser og seminarer, publisering av faglige artikler, veiledning og annen deltakelse som sakkyndig i ulike fora.

Sentral undervisningsvirksomhet

- Medisinske studenter i 5 termin og 8 termin, forelesninger og basisgrupper
- Forelesning for medisinske studenter 9 termin, Adolescent Medicine
- Internundervisning for assistentleger ved sykehus i Oslo og Akershus
- Undervisning for ansatte i helse- og sosialsektoren i Oslo
- Undervisning for helse- og sosialansatte i fylker i helseregion øst
- Forelesninger ved International Community for Health, mastergradstudium
- Undervisning i rusmiddelbehandling, SEPREP-kurs
- Forelesninger: basisgrupper og PBL-grupper for medisinstudenter

Videre- og etterutdanning

I 2006 har SKR holdt en rekke kurs som del av vår videre- og etterutdanning. I løpet av året har omlag 200 deltakere benyttet seg av vårt kurstilbud. Kursene har hatt et bredt faglig nedslagsfelt og deltakernes yrkesmessige bakgrunn er hovedsakelig leger og psykologer (til sammen ca 70 %), men også andre yrkesgrupper med interesse for rus- og avhengighetsproblematikk deltar. Kursene blir alle godkjent som videre- og etterutdanning innenfor relevante spesialiteter i legeföreningen og psykologföreningen. Det har blitt trykt opp egen kurskatalog som har blitt distribuert til omkring 1000 relevante instanser. Følgende kurs har blitt arrangert i løpet av 2006:

Kurs i ASI (Addiction Severity Index)

8-9. mai 2006

Dette er et 2-dagers sertifiseringskurs som arrangeres i samarbeid med SIRUS. Kurset blir ledet av forsker Grethe Lauritzen. Kurset gir en innføring i anvendelse av kartleggingsverktøyet ASI

Kurs i spilleavhengighet

UNIVERSITETET I OSLO

DET MEDISINSKE FAKULTET

18. mai 2006

Dette er et dagskurs som har som målsetting å bidra til økt forståelse og kompetanse blant yrkesgrupper som arbeider med spørsmål relatert til spilleavhengighet. Dette kurset blir ledet av psykiater og overlege Hans Olav Fekjær og prof. Helge Waal.

Kurs i rusmiddelmedisin

Modul I: 29-30. mai og 27-28 november

Modul II: 12-13. juni og 4-5. desember

Vi har avholdt semestervise universitetskurs i rusmiddelmedisin, hvert på til sammen 4 dager. Kurset er delt opp i en Grunnlagsmodul og en Behandlingsmodul. Kurset tar sikte på å øke kompetanse i behandling og oppfølging av pasienter med rusmiddelrelaterte problemer. Kurset blir ledet av prof. Helge Waal ved SKR.

Introduksjonskurs for rusmiddeletaten

12-13 september 2006

På forespørsel fra rusmiddeletaten, Oslo kommune har SKR arrangert eget 2-dagers introduksjonskurs i rusmiddelmedisin for utvalgte ved rusmiddeletaten. Dette kurset har blitt utarbeidet med utgangspunkt i vårt ordinære kurs i rusmiddelmedisin, men med spissing mot etatens interessefelt. Prof. Helge Waal er leder for dette kurset.

Kurs i PRISM (Psychiatric Research Interview for Substance and Mental Disorders)

19-20. september 2006

Dette er et 2-dagers sertifiseringskurs rettet mot helsepersonell som arbeider innenfor problemfeltet rus og psykiatri. Kurset har blitt utviklet i samarbeid med Colombia University, og har blitt ledet av lege og stipendiat Valborg Helseth ved SKR og Sharon Samet ved Colombia University.

Fordypningskurs i rus og psykiatri

2-4 oktober 2006

Dette kurset går over 3 dager og ledes av prof. Og forsker Edle Ravndal ved SKR/SIRUS. Kurset har som målsetting å øke kunnskap om sammenhengen mellom – og behandlingen av rus og psykiatri.

Vertskap for konferanser og seminarer

Seksjon for kliniske rusmiddelproblemer har vært ansvarlig/delansvarlig for en rekke ulike seminarer og konferanser i 2006. Nedenfor nevnes noen av disse.

Forskningsforum på rusfeltet

10. mai 2006

SKR har initiert og etablert forskningsforum for rusfeltet, dette er en utvidelse av et samarbeid som ble etablert innen sentrene og tiltakene for legemiddelassistert rehabilitering. Dette er et dagsmøte med presentasjon og diskusjon av forskningsprosjekter og et forum for drøfting av ideer og for å etablere samarbeid. Virkeområdet er nå utvidet til å gjelde hele rusfeltet med hovedfokus mot behandlingforskning.

6. nasjonale LAR-konferanse

17-18 oktober 2006

UNIVERSITETET I OSLO

DET MEDISINSKE FAKULTET

Seksjon for kliniske rusmiddelproblemer har sammen med LAR ØST arrangert den årlige nasjonale LAR-konferanse i 2006 (Radisson SAS i Oslo). Tema for årets konferanse var "Nye retningslinjer for LAR – ny virkelighet?" Interessen rundt konferansen var stor og ca. 500 deltakere var til stede. Seksjonen har blitt utarbeidet et eget nettsted for de årlige nasjonale LAR-konferansene: <http://www.med.uio.no/ipsy/skr/LAR-konferanse.2.htm>

Nasjonalt forskerkonferanse på rusfeltet

30. november – 1. desember 2006

Seksjon for kliniske rusmiddelproblemer har sammen med SIRUS og Folkehelseinstituttet arrangert seminar for forskere innen rusmiddelfeltet på Larkollen. Denne konferansen er ment å være en møteplass for rusmiddelforskere fra ulike disipliner og det ble gitt anledning til å presentere egen forskning på området.

Nasjonalt kontaktmøte for LAR-feltet

4-5 mai, Bergen

14-15 september, Hamar

SKR er sekretariat for nasjonalt møte på LAR-feltet. Dette møtet har til hensikt å samle ledelsen ved de regionale LAR-sentrene samt andre relevante instanser for å drøfte, beslutte og lage planer for LAR-feltet.

Fredagsforum

Seksjonen innførte i 2006 faste ukentlige fredagsforum med presentasjon av ett eller flere forskningsprosjekter. Vi har både hatt interne, men også inviterte eksterne bidragsytere på disse møtene. Hensikten med disse møtene har vært å skape et forum for presentasjon av egen og andres forskning innenfor rusmiddelområdet. Dette gir seksjonens ansatte og andre deltakere en anledning til både å gi og få innspill i forhold til sine forskningsprosjekter.

Etablering av mastergradsprogram

SKR har i 2006 startet arbeidet med å få opprettet et mastergradsprogram i samarbeid med Seksjon for selvmordsforskning – og forebygging (SSFF), og Norsk kompetansesenter om vold og traumatisk stress (NKVTS). Alle de tre fagenhetene har tilknytning til Universitetet i Oslo. Tentativt navn på programmet er: Erfaringsbasert mastergradsprogram i psykososialt arbeid – selvmord, rus, vold og traumer

Det er nedsatt et arbeidsutvalg som har hatt jevnlige møter i 2006. Utvalget har utarbeidet forslag til studieplan og budsjett som vil bli lagt til grunn for faglig godkjenning ved UiO og søknad om økonomisk støtte fra SHdir.

Bidrag ved konferanser og seminarer

Det har også vært holdt foredrag og innlegg ved en rekke nasjonale og internasjonale konferanser og seminarer i løpet av 2006. Nedenfor følger en liste over denne virksomheten.

Monica Sarfi:

- *Fra rusmisbruk til bleieskift - Hvordan går det med barn av rusmisbrukere?*
Foredrag for FORUS, Oslo, 11.01.06
- 17.02 *Familier og barn i LAR. Behov for tverrfaglig løft*
Innlegg på forskermøte, Oslo, 17.02.06 (sammen med Brittelise Bakstad)
- *Hvordan går det med barna i LAR? Statuspresentasjon* for BUFdir. Oslo, 27.03.06
- *Arbeid med rusutsatte barn og deres familier.* Heldagskurs for barnepsykiatrien i Malmø, 15.05.06 (sammen med Kari Slinning)
- *Rusmisbruk og svangerskap.* Halvdagskurs for personale på føde-og barselavd. Ullevål sykehus, Oslo, 01.06.06
- *Arbeid med barn og familier i Legemiddelassistert rehabilitering.* Heldagskurs for LAR-Rogaland og deres samarbeidspartnere. Stavanger, 28.08.06 (sammen med Brittelise Bakstad)
- *Mødre i Legemiddelassistert rehabilitering og deres barn – hva vet vi og hva trenger vi å vite?* Konferanseinnlegg på Borgestadseminaret, Sandefjord, 20.09.06 (sammen med Brittelise Bakstad)
- *Presentasjon av nasjonal studie av kvinner og barn i LAR – bakgrunn, forskningsdesign og målsetting.* Foredrag for Aline Barnevernsenter, 27.09.06 (sammen med Brittelise Bakstad)
- *Metadon og buprenorfin i svangerskap og foreldreskap. Hva vet vi om mor, far og barn i LAR?* (Sammen med BB) Konferanseinnlegg på LAR-konferansen 2006. Oslo, 17.10.06
- *Kliniske og forskningsmessige erfaringer med barn av foreldre i LAR – en ny klientgruppe eller keiserens nye klær?* Konferanseinnlegg på Høstkonferansen "Rusen og barnet" i regi av RBUPvest, Bergen, 07.11.06
- Innlegg på forskerkonferansen på Larkollen, 30.11.06 (sammen med Brittelise Bakstad)

Valborg Helseth:

- Internundervisning akuttpost 2A Blakstad sykehus: Rus og psykoser: *Primær psykose versus rusmiddelutløst psykose*, mars 06
- Undervisning medisinerstudenter UiO: 5.semester: *2x psykiatrisk intervjueteknikk*. 8.semester: 10xPBL, Januar-april 06
- Universitetskurs i rusmiddelmedisin (som i desember 05): *Diagnostikk og bruk av skalaer*, mai 06
- Universitetskurs i rusmiddelmedisin (jfr desember 05): *Psykoser og andre alvorlige psykiske lidelser – behandlingsspørsmål*, juni 06
- Tverrfaglig samarbeidsseminar Sykehuset Asker og Bærum, psykiatrisk senter Asker (PUT, post 9, Hvalstadåsen, prosjektteam for ungdom): *Informasjon om PRISM (Psychiatric Research Interview for Substance and Mental disorders) og andre kartleggings-og diagnostiske metoder rus/psykiatri.* Informasjon om planlegging av studie med PRISM, august 06

UNIVERSITETET I OSLO

DET MEDISINSKE FAKULTET

- Kurs i rusmiddelmedisin for rusmiddelstaten, bydelene m.fl. i Oslo: *Rus og psykoser/andre alvorlige psykiske lidelser (forekomst, diagnostisering, behandling)*, september 06
- Fordypningskurs i rus og psykiatri, Seksjon for kliniske rusmiddelproblemer, UiO: *Diagnostikk av akse I lidelser og samtidig rusmiddelbruk*, oktober 06
- Nasjonal LAR konferanse: Miniseminar: *Utredning og diagnostisering: Psykoser og kompliserende rusmiddelbruk*, oktober 06
- Assistentlegeundervisning Sykehuset Asker og Bærum HF, divisjon psykisk helse: *Psykoser og kompliserende rusmiddelbruk; Forekomst, utredning og diagnostisering*, oktober 06
- Universitetskurs i rusmiddelmedisin: *Diagnostikk og bruk av skalaer* (som tidligere), november 06
- Undervisning medisinerstudenter UiO: 5.semester: 2 x *psykiatrisk intervjueteknikk*. 8.semester: 10 x PBL, august-november 06
- Universitetskurs i rusmiddelmedisin: *Psykoser og andre alvorlige psykiske lidelser – behandlingsspørsmål* (som tidligere), desember 06

Edle Ravndal:

- *Attrition rates and follow-up outcomes for drug abusers in treatment programmes in Norway*. Foredrag/seminar, Department of Applied Social Sciences, Scottish Addiction Studies, University of Stirling, Scotland, 8-9. februar.
- *Ungdom, rus og mentale helse*. Foredrag på Østlandssamarbeidets Ungdomsseminar vinteren 2006, Hamar, 24. mars.
- *Til hvilken nytte for hvem?* Foredrag på konferanse "Hva nytter for hvem?", StaRus, Sola Strandhotell, 4 -5. april.
- *Matching av rus/psykiatri pasienter til tverrfaglig behandling* (forberedt kommentar), seminar Forskerforum, SKR, LAR Øst, 10. mai.
- *Hva sier forskningen om forhold knyttet til fullføring av og frafall i behandling?* Foredrag, Fagutviklingsseminar ARA, Helse Øst RHF, Oslo, 24. august.
- *Kunnskapsoppsummeringer i forhold til substitusjonsbehandling – hva kan vi lære og til hvilken bruk?* Foredrag, Utvidet Nasjonalt LAR-møte, Klekken, 14-15 september.
- *Personlighetsforstyrrelser og frafall i behandling*. Foredrag, Ekspertkonferanse om Rusmiddelmissbrukere og psykiske lidelser", Sosial- og helsedirektoratet, Lillehammer, 25-26 september.
- *Treatment of drug abusers and political health reforms in Norway – for better or worse?* 9th International Symposium on Substance Abuse Treatment, Helsinki, 9-11 oktober.
- *Kunnskapsoppsummeringer i forhold til substitusjonsbehandling – hva kan vi lære og til hvilken bruk?* Foredrag, møte Referansegruppa for Nasjonale faglige retningslinjer for LAR-behandling, 16. oktober.
- *Hvilken behandling nytter for hvem?* Lærdommer fra nasjonal og internasjonal forskning. ARA, Aker universitetssykehus, Helse Øst, 10. november.

Brittelise Bakstad

- August: Kurs for helsepersonell, sosialtjeneste, barnevern og LAR i Stavanger
- September: Foredrag SH-dir konferanse " barnet og rusen" i Sandefjord
- Oktober: Miniseminar Nasjonal LAR-konferanse

UNIVERSITETET I OSLO

DET MEDISINSKE FAKULTET

- September: Undervise for personale på Aline barnevernsenter
- Desember: Innlegg Forskningsforum Larkollen

Katinka Anchersen:

- *Health-related problems in patients on opioid maintenance treatment: A prospective follow-up study.* Presentasjon ved 7. Europeand Congress on Heroin Addiction & Related Clinical Problems. Bratislava , 07.10.06

Philipp Lobmaier:

- *Naltrexone implants compared to methadone maintenance for relapse prevention after prison release: obstacles in addiction research in custody settings.* 3rd Berlin Stapleford international addiction conference 18-19. mars, poster presentation
- *From the principles of equivalence to the practice of care: bridging the gap.* 9th european conference on drugs and infections prevention in prison, 5-7 oktober
- *How to prevent relapse to opioids after prison release: a study on naltrexoen implants.* Ljubljana, Slovenija 5.-7. oktober
- *LAR i depot form.* LAR konferanse i Oslo 17-18. okt.

Nikolaj Kunøe:

- Presentasjon av forskningsprosjektet *Naltrekson som tilbakefallsforebygging* ved en rekke institusjoner med tilknytning til rusfeltet:
  - 31.01.06: Post 5, Sykehuset Østfold HF
  - 01.02.06: Grorud DPS, ruspoliklinikken
  - 07.02.06: Origosenteret
  - 08.02.06: Akuttinstitusjonen Ullevål
  - 10.02.06: Borgestadklinikken
  - 14.02.06: Vinderen psykiatriske poliklinikk, rusteamet
  - 17.02.06: Veitvet sosialtjeneste
  - 22.02.06: Rusteamet Drammen kommune
  - 23.02.06: Østensjø sosialtjeneste
  - 27.02.06: Akuttenheten for stoffmisbrukere, AHUS
  - 28.02.06: Rusmiddeletaten i Oslo, ledermøte
  - 02.03.06: Folloklinikken, ungdomsteamet
  - 03.03.06: Frogner sosialtjeneste
  - 08.03.06: LAR telemark
  - 19.03.06: Staplefordkonferansen, Berlin (internasjonalt forskermøte).
  - 05.04.06: Sykehuset sørlandet, Avdeling Rus og Avhengighet
  - 20.06.06: Jessheimklinikken, ruspoliklinikken
  - 25.09.06: Folkehelseinstituttet, divisjon for Rusmiddelforskning og rettstoksikologi
  - 03.10.06: Akuttinstitusjonen Storgata
  - 17.10.06: LAR-konferansen 2006
  - 22.11.06: PUT Asker
  - 20.12.06: Sosialmedisinsk poliklinikk, Askim
- *Forskningsbehov i russektoren, Aker, avd rus og avhengighet, 15.06.06*
- *Naltreksonimplantat: Brukerens opplevelse, Larkollen, konferanse for rusforskere, 01.12.06*

- *Rus og ungdom - forekomst, symptomer, og kliniske erfaringer*, medisinerstudentenes seminar i ungdomsmedisin, 10.11.06

Helge Waal:

- *Sammenhengen mellom ulike rusmidler og psykiske lidelser*. Foredrag ved Rus og psykiske helse -2006. Trondheim 7.2.06
- *Oppfølging av LAR-evalueringen – hvilke utfordringer står tjenesteapparatet overfor?* Foredrag ved NSH-konferansen. Legemiddelassistert rehabilitering av rusmisbrukere (LAR) – fra skepsis til velvilje. Oslo 9.3.07
- *Odyssevs ved masten*. Foredrag ved Forskningsrådets formidlingskonferanse Forskning nytter, Oslo 30.3.06
- *Norske tradisjoner med oppsøkende arbeid – veien videre*. Foredrag ved Lillehammerkonferansen 2006. Nordisk konferanse om erfaringer med bruk av ”assertive outreach”. 28.4.06
- *Rus og personlighet sett fra synapsespalten*. Foredrag ved seminar for kontrollterapeuter i Dagavdelingsnettverket. 12.5.06
- *Avhengighet og hjerneskader. Noen begrensninger for behandlingsoptimisme*. Foredrag ved utdanningskonferanse Rusmiddeletaten Oslo 19.5.06
- *Naltrekson implantat. Muligheter og nytteverdi*. Nordisk narkotikaforum Ålesund 29.6.06.
- *Low threshold services and practices (health advisory and prevention services)*. Keynote speech at “Moving together”. EU Conference on Drugs. Turku 6.9.06
- *Fra ansvarsfraskrivning til samarbeid og ansvarsdeling? Rus og psykiatri slik det var og slik vi håper det vil bli*. Foredrag ved Nordisk ekspertkonferanse ”Rusmiddelmissbrukere og psykiske lidelser”, Lillehammer 25.9.06
- *Kompetanseøkning – når, hvor og hvorledes?* Foredrag ved Nordisk ekspertkonferanse ”Rusmiddelmissbrukere og psykiske lidelser”, Lillehammer 26.9.06
- *Methadone. Not that Innocent After All – and Is Buprenorphine a Healthier Alternative?* Presentation at 7th European Congress on Heroin Addiction & Related Clinical Problems. Bratislava October 7th 06.
- *Status for legemiddelassistert rehabilitering i Norge*. Foredrag ved Attføringsbedriftenes utdanningskonferanse, Drammen 11.10.06
- *Likheter og ulikheter mellom metadon og Subutex* Foredrag ved 6. nasjonale konferanse Legemiddelassistert rehabilitering. Oslo 17.10.06.
- *Personlighetspatologi i rusmiddelbehandling*. Foredrag ved A-senteret, Oslo 7.12.06
- *Komorbiditet og rusbehandling. Grunnlagskunnskap*. Øst-norsk kompetansesenter legkurs Moss 16.3.07
- *Dobbeldiagnoser og komorbiditet. Grunnlagskunnskap og behandling*. 5 forelesninger ved dagskurs i rusmiddelbruk og komorbiditet. SEPREP, Skien 29.3.06 og Oslo 24.8.06.

Faglige publikasjoner

Kornør, Hege; Waal, Helge; Sandvik L: *Time-limited buprenorphine replacement therapy: 2-year follow-up outcomes in relation to program completion and current agonist therapy status*. Drug and Alcohol Review 2006; in press

Kornør, Hege; Nordvik Hilmar: *Five-factor model personality traits in young opioid-dependent adults*, submitted for publication

Kornør, Hege; Waal, Helge; Ali, Robert: *Abstinence-oriented buprenorphine replacement therapy for young adults in out-patients counseling*. Drug and Alcohol Review 2006; 25:123-30

Ravndal, Edle: *Drug Treatment in 2004 – Evidence Based Research or Qualified Beliefs? Evidence Based Practise? Challenges in Substance Abuse Treatment*, NAD-publikasjon nr. 47, 2005, 47-54.

Waal, Helge; Froghoppsahl Grethe; Olsen Linda; Christopheresen Asbjørg; Mørland Jørg: *Naltrexone Implants – Duration, Tolerability and Clinical Usefulness*. European Addiction Research, 2006; 12: 1328-44.

Waal, Helge: *Low Threshold Services – Possibilities and Problems*. Narkonet Magazine 2006, 5, 28-29.

Waal, Helge: *Brukermedvirkning i legemiddelassistert rehabilitering*. RIO Jubileumsskrift 2006, Oslo 2006.

Waal, Helge: *Betydelig støtte fra helse øst til rusrelatert forskning i Aker universitetssykehus*, Akerposten nr 2, 2006.

Waal, Helge: *Narkotika – narkoticum*. Aschough og Gyldendahl Store Norske Leksikon. Oslo 2006.

Waal, Helge; Clausen, Thomas; Aamodt Carl; Lillevold, Pål Henrik: *SKR-rapport nr 1 2006, LAR I Norge. Statusrapport 2005*. SKR, Oslo 2006.

Utvalgte mediebidrag

Tvang gir resultater, Edle Ravndal, Aftenposten 10.01.06

Innsydd kapsel skal redde narkomane, Nikolaj Kunøe og Philipp Lobmaier, Aftenposten,

UNIVERSITETET I OSLO

DET MEDISINSKE FAKULTET

14.01.06

Her stoppes heroinrusen, Helge Waal, Dagsavisen 09.06.06

Kapsel under huden kan hjelpe heroinavhengige, Helge Waal, Apollon 09.06.06- *Innsydd kapsel skal redde narkomane*, Nikolaj Kunøe og Philipp Lobmaier, Aftenposten, 14.01.06

RCT ger begrenset kunnskap, Edle Ravndal, Nordisk alkohol- & narkotikatidskrift, vol. 23, 4, 259-261

Sensasjonspreget om metadon og subutex, Brittelise Bakstad, Monica Sarfi og Helge Waal, 05.10.06

Farvel faglige offentlighet? Edle Ravndal, Svanaug Fjær, Ulf Jansen og Reidun Evjen, Rus og avhengighet, nr. 6, 43-44.

Veiledning og sakkyndighetsoppgaver

Ravndal, Edle: Veiledning av 2 doktorgradsstudenter og 2 masterstudenter, UiO og Nordic School of Public Health, Gøteborg.

Ravndal, Edle: Sensor Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, UiO og Institutt for sykepleievitenskap og helsefag, UiO.

Ravndal, Edle: Opponent dr.grad, Institutionen för Socialt arbete, Stockholms Universitet, 15. desember.

Økonomi og regnskap 2006

Totalt ble det bevilget **kr 3 229 082** over statsbudsjettets kapittel 726. post 61. for drift av Seksjon for kliniske rusmiddelproblemer (SKR) for termin 2006. Tabellen nedenfor sammenholder budsjetterte utgifter for hver enkelt post med regnskap/forbruk for 2006.

Oversikt over budsjett og regnskap 2006

	Budsjett	Regnskap	Avvik
Inntekter			
Inngående balanse 01.01.06	711 808	689 221	- 22 587
Bevilgning fra SHdir	3 129 082	3 129 082	0
Andre inntekter	196 800	196 800	0
Sum	4 037 690	4 015 103	- 22 587
Utgifter			
Lønn, sosiale kostnader og dekningsbidrag	3 500 890	3 557 533	- 56 643
Forskning	140 000	187 771	- 47 771
Formidling	100 000	143 153	- 43 153
Drift	100 000	125 553	- 25 553
Sum	3 840 890	4 014 010	- 173 120

Kommentarer til regnskap

Inntekter

Inngående balanse

Regnskapet ovenfor viser en inngående balanse pr. 01.01.06 på til sammen kr 689 221. Dette er et restbeløp fra ubrukte lønnsmidler samt kursinntekter i 2005 som ble overført og trukket fra i bevilgningen for 2006 (se brev av 30.05.2006). Beløpet er noe mindre enn estimert i søknaden (til sammen kr 711 808). Årsaken til dette er at kursinntektene ble noe mindre enn vi forutså på det tidspunktet søknaden ble utarbeidet.

Bevilgning fra SHdir

Det ble opprinnelig gitt en bevilgning på kr 3 129 082 fra SHdir. På grunn av et noe høyere forbruk enn først antatt ble det søkt om og godkjent en tilleggsbevilgning på kr 100 000. Dette betyr i praksis at samlet bevilgning fra SHdir i 2006 var på kr 3 229 082.

Andre inntekter

SKR har hatt noe inntekter fra vår kursvirksomhet i 2006, til sammen kr 96 800. Se nærmere redgjørelse for kursvirksomheten senere i årsmeldingen. Disse inntektene har vi fått godkjent for bruk til videreutvikling av undervisningstilbudet ved SKR (se brev av 30.06.06). I 2006 ble det blant annet investert i ny Power-Point fremviser, noe PC-utstyr samt utarbeiding av årsprogram for SKR's etter- og videreutdanning.

Her ligger også tilleggsbevilgning fra SHdir på kr 100 000.

Utgifter

Lønn og dekningsbidrag

Av regnskapet ser vi at det har blitt benyttet noe mer midler til lønn og dekningsbidrag enn budsjettert. Årsaken til dette er i all hovedsak en oppjustering av lønn for Helge Waal og Edle Ravndal.

Generell drift

Regnskapet viser at det under forskning, formidling og drift er det blitt brukt noe mer enn budsjettert. Årsaken til dette var økte utgifter i forbindelse med utlysninger av stillinger, utarbeiding av kursbrosjyrer, noe mer reiseaktivitet enn beregnet samt noe mer innkjøp av kontorutstyr. For en nærmere redgjørelse av dette, se brev av 23.11.06. På grunnlag av dette ble det søkt om og godkjent en ekstrabevilgning på kr 100 000 ved årets utløp.

Konklusjon

Seksjon for kliniske rusmiddelproblemer har i 2006 hatt et noe høyere driftsforbruk enn budsjettert. Seksjonen disponerte ved årets utløp 14 kontorplasser, noe som har medført økte driftsutgifter. Et driftsbudsjett på kr 340 000 som budsjettert for 2006 synes utilstrekkelig tatt i betraktning seksjonens økte virksomhet både når det gjelder forskning og undervisningsvirksomhet.

Sammenholdes budsjetterte utgifter med regnskapet så ser vi at samlede kostnader har vært noe høyere enn forventet. Regnes kursinntekter i 2006 og ekstrabevilgning på kr 100 000 fra SHdir med ser vi at den regnskapsmessige balansen mellom inntekter og utgifter er kr 1093. Vi anser dermed tilskuddet å være benyttet i tråd med intensjonene.

Sluttrapport - Medikamentassistert abstinensorientert behandling

---

Fremdrift

Prosjektet *Medikamentassistert abstinensorientert behandling* ble startet i 2001 med psykolog og stipendiat Hege Kornør som prosjektansvarlig. Datainnsamling ble avsluttet i 2005 og arbeidet med publisering fortsatte i 2006 etter forlengelse av stilling til prosjektansvarlig sluttet Kornør ved Seksjonen og startet i ny jobb som seniorrådgiver ved Nasjonalt Kunnskapssenter for helsetjenesten. Prosjektet er nå avsluttet og disputas forventes i løpet av vårsemesteret 2007.

Publikasjoner

Det er blitt publisert fire artikler i forbindelse med prosjektet (om ønskelig kan artiklene oversendes SHdir):

1. Kornør H, Waal H: *From maintenance to abstinence: a literature review* i Drug and Alcohol Review 2005; 24: 267-274
2. Kornør H, Waal H, Ali R: *Abstinence-orientated buprenorphine replacement therapy for young adults in outpatient counselling* i Drug and Alcohol Review 2006; 25: 123-130
3. Kornør H, Waal H, Sandvik L: *Time-limited buprenorphine replacement therapy: 2-year follow-up outcomes in relation to program completion and current agonist therapy status* i Drug and Alcohol Review 2006; in press
4. Kornør H, Nordvik H: *Five-factor model personality traits in young opioid-dependent adults*, submitted for publication

Økonomi

Av praktiske årsaker så har betalingsrutinene knyttet til dette prosjektet vært at LAR ØST/MARIO har betalt de nødvendige medikamentkostnadene for så å fakturere samlede kostnader til SKR/UiO etter avregning.

Til sammen har det blitt bevilget kr 3 640 353 til inndekning av medikamentkostnader til prosjektet *Medikamentassistert abstinensorientert behandling*:

Tildeling 2002: 2 700 000 (se brev av 18.04.02)

Tildeling 2003: kr 940 353 (se brev av 20.03.03)

Prosjektet er nå avsluttet og utgiftene har blitt fordelt som følger:

Forbruk 2002: kr 1 422 000

Forbruk 2003: kr 1 456 658

Forbruk 2004: kr 102 358

Til sammen kr 2 981 016

Vi viser til tidligere korrespondanse (jf. brev av 01.12.03) hvor ubenyttede midler på til sammen kr 659 337 ble godkjent overført til formålet evaluering av LAR. Disse midlene

har blitt benyttet til avlønning av lege Mona Bådstøe Hansen. Det står imidlertid en rest på kr 134 937 på dette prosjektet som det har blitt rapportert for i årsrapport for 2004 (jmf. brev av 05.04.05). Dette restbeløpet vil bli søkt overført til bruk i 2007 i forbindelse med økte driftsutgifter som skissert tidligere i rapporten. Vi vil komme tilbake med en egen redgjørelse og søknad om dette i løpet av kort tid.

Planer for 2007

Forskning, nettverk og samarbeid

Seksjonen ønsker å videreføre eksisterende forskningsprosjekter. Vi ønsker i tillegg å knytte flere prosjekter til oss, samt utvide og styrke vårt faglige nettverk ytterligere i løpet av 2007. SKR vil blant annet tilsette en ny stipendiatstilling knyttet til fagområdet LAR og kriminalitet. Denne stillingen er finansiert av Norges forskningsråd og forventes tilsatt i juni 2007. Vi har også en nyopprettet stipendiatstilling knyttet til prosjektet "Klinikk motivasjon", dette er et samarbeid med Oslo kommune/Rusmildeletaten med sykepleier Linn Gjersing som stipendiat. I 2007 ble også psykiater og stipendiat Linda Wüsthoff ansatt ved SKR i tilknytning til prosjektet "Integrert behandling av personer med rus og samtidig psykiatriske lidelser". Dette er et samarbeidsprosjekt med SITEF-Helse i Trondheim og er finansiert av Norges forskningsråd.

Vi planlegger en utvidelse av aktiviteten til et klart tyngdepunkt innenfor klinisk forskning på rusmiddelområdet. Som et ledd i dette ønskes en strategisk satsning mot samarbeid med ARA (Afdeling for rus og avhengighet) ved Aker sykehus som er den klart største avdelingen innenfor dette området i landet. Avdelingen bør stå sentralt også når det gjelder bruk av forskningsmidler fra Helse Øst.

Vi ønsker også å utvide vårt samarbeid og nettverk med andre aktører på rusfeltet når det gjelder vår kurs – og undervisningsvirksomhet. I tillegg til vårt faste kursprogram har vi blant annet planlagt tre kurs i samarbeid med SIRUS. To av disse kursene skal omhandle bruk av kartleggingsverktøyene ASI og ADAD med Grethe Lauritzen som kursleder samt ett omkring problemfeltet rus og psykiatri med Edle Ravndal som kursleder. Seksjonen skal også delta i konferansekomiteen for den 7. nasjonale LAR-konferanse og 10th International Symposium on Substance Abuse Treatment.

Undervisning og kurs 2007

Når det gjelder undervisnings av medisinske studenter så vil Seksjonen bidra på samme måte som i 2006. Seksjonen ønsker også å videreføre eksisterende undervisningen og kurstilbudet. Følgende kurs vil bli gitt i 2007:

- 12-13 mars: Universitetskurs i rusmiddelmedisin, Modul I: Grunnlagsspørsmål
- 19-20 mars: Universitetskurs i rusmiddelmedisin, Modul II: Behandlingsspørsmål
- 14 mai: Fordypningskurs i spilleavhengighet

- 4 juni: Forskningsforum for rusfeltet (tilsvarende vil bli arrangert i høstsemesteret)
- 17 september: Fordypningskurs i 12-trinnsbehandling
- 15-17 oktober: Fordypningskurs i rus og psykiatri
- 19-20 november: Kurs i rusmiddelmedisin, Modul I: Grunnlagskunnskap
- 26-27 november: Kurs i rusmiddelmedisin, Modul II: Behandlingskunnskap
- Kurs i ASI (Addiction Severity Index), kursdato ikke bestemt
- Kurs i ADAD (Adolescent Assessment Dialogue), kursdato ikke bestemt
- Introduksjonskurs i rusmiddelmedisin for Rusmiddeletaten, kursdato ikke bestemt

Konferanser og seminarer 2007

SKR ønsker å arrangere en rekke konferanser og seminarer i løpet av 2007, blant disse vil være:

- 10th International Symposium on Substance Abuse Treatment, 1-3 oktober 2007.

SKR har utarbeidet eget nettsted for konferansen:

<http://www.med.uio.no/ipsy/skr/ISSAT/Mainpage.htm>

- Forskningsforum for rusfeltet, 4 juni 2007
- 7. Nasjonale LAR konferanse, dato ikke bestemt
- Nasjonalt kontaktmøte, dato ikke bestemt

Master i psykososialt arbeid

SKR vil i 2007 videreføre arbeidet med å få etablert mastergradsprogram som skissert før i denne rapporten. I løpet av 2007 forventes det at man vil få en avklaring både mht. finansiering av programmet samt faglig godkjenning.

Senter for rus- og avhengighetsforskning (SERAF)

Universitetet i Oslo/Seksjon for kliniske rusmiddelproblemer har søkt Norges forskningsråds anbud om etablering av universitetstilknyttet rusforskningssenter, SERAF – Senter for rus- og avhengighetsforskning. Andre søkere er Universitetet i Tromsø og Universitetet i Bergen. Endelig beslutning vil bli tatt i løpet av april 2007.

Dersom SKR får tilbudet så vil dette bety tilføring av nye midler og opprettelse av nye stillinger. Senteret er tenkt å springe ut fra den virksomheten som i dag eksisterer ved Seksjon for kliniske rusmiddelproblemer, men vil få mulighet til å bygge videre med et bredere faglig nedslagsfelt.